

Hodnocení Josefa Smolíka z roku 1915

Jiří RYANT

 73, 2018, s. 97–100

Characteristic of Josef Smolík dating to 1915

The personality of Josef Smolík (1832–1915) – a mathematician, archaeologist and numismatist – was analysed several times in the past. The first summarizing study on his legacy was published shortly after his death by the corresponding member of the Bohemian Academy of Sciences (Česká akademie pro vědy, slovesnost a umění) Prof Zdeněk Nejedlý in Almanach of this institution printed in 1916. This obituary was written and sent to the editor even at the end of 1915. In a knowledgeable form, Smolík was characterized there as a scholar who – from mathematics and physics via archeology – came to his most essential interest – numismatics.

 obituary; Josef Smolík (1832–1915); Zdeněk Nejedlý (1878–1962).

 nekrolog; Josef Smolík (1832–1915); Zdeněk Nejedlý (1878–1962).

Osobností Josefa Smolíka, významného českého vědce a numismatika¹ byla již v minulých letech věnována v odborném tisku zasloužená pozornost. Považuji za vhodné připomenout první fundované hodnocení jeho činnosti a práce, mj. i na úseku numismatiky, publikované profesorem Zdeněkem Nejedlým v *Almanachu české akademie* v roce 1916, sepsané však ještě roku předcházejícího, tedy krátce po jeho úmrtí. Lze je tudíž považovat v podstatě za nekrolog.² Autor Zdeněk Nejedlý tak touto svojí prací položil východisko informací pro další články a vzpomínky věnované Josefu Smolíkovi.³

* Jiří RYANT, Česká numismatická společnost (Praha).

¹ Josef Smolík, narozen 6. 11. 1832 v Novém Bydžově, zemřel 12. 9. 1915 v Praze.

² Almanach české akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění 26, Praha 1916, část „Posmrtné vzpomínky o zemřelých členech Akademie“, s. 92–209. V rámci textů o dvanácti osobnostech české vědy: NEJEDLÝ, Zdeněk: *Josef Smolík*, s. 153–171. Smolíkův portrét vložen samostatně mezi s. 152–153 (viz obr. 1). Dále v textu jen *Almanach*.

³ PhDr. Zdeněk Nejedlý, mimořádný profesor hudební vědy české univerzity, nar. 10. 2. 1878, bytem Smíchov, Ferdinandovy sady 2. Pro úplnost uvádím, že zemřel 9. 3. 1962. Na uvedený text navázali: SKALSKÝ, Gustav: *Památce prof. J. Smolíka (+ 12. 9. 1915)*, Numismatický časopis československý 1, 1925, s. 85–87; NEMEŠKAL, Lubomír: *Numismatické odd. Národního muzea*, Numismatické listy 23, 1968, s. 1–11, text o J. Smolíkovi na s. 3–5; NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, Emanuela: *Základy numismatiky*, Praha 1986, zmínka o J. Smolíkovi na s. 177; dále ŠIMEK, Eduard: *Bibliografický přehled československé numismatické literatury 1771–1980. Výběr knižních publikací, studií a článků*, in: Nohejlová-Prátová, Emanuela: *Základy numismatiky*, Praha 1986, s. 215–280, zmínky o J. Smolíkovi na s. 225, 231, 232, 238, 240, 241, dále též v části vyobrazení, tab. 62, portrét identický s *Almanachem* (viz obr. 1).

●□ Vyobrazení Josefa Smolíka v *Almanachu* z roku 1916.

Nejedlý v úvodu svého článku charakterizuje Smolíka jako člověka, který i když si všímá i jiných oborů, zvolil si za svůj studijní obor matematiku a fyziku. Věnoval se však i dalším, takže dosáhl vzdělání dosti všestranného. Po studiích již jako pedagog získal pověst ideálního učitele a vzorného českého profesora.⁴ Prokázal rovněž velkou schopnost redaktorskou, zvláště když roku 1878 byl jmenován redaktorem *Památek archeologických a místopisných*, kterou zastával až do roku 1884.

Jeho hlavní publikované práce bylo možno rozdělit na skupinu programovou a skupinu monografickou. Po ukončení práce redaktorské se Smolík obrací ke svému pozdějšímu nejvlastnějšímu oboru, k numismatice.⁵ Tématice archeologie se pak věnuje spíše příležitostně, neboť se stává kustodem numismatického kabinetu v Zemském muzeu. Následně však Nejedlý upřesňuje, že Smolík již více než před čtvrt stoletím publikoval „*Příspěvky k poznání římských mincí (Památky VII.)* a *Groše míšeňské (Památky VIII.)*, potom se však na delší dobu v této tematice odmlčel“.⁶

V oné době Smolík opouští čím dál více původní obor matematický a obrací se stále výlučněji k oborům již ryze historickým. Ovšem historikem velkých koncepcí se nikdy nestal a „stává se pěstitelem tzv. drobných oborů historických, v nichž zase prodělává stálý vzestup k místopisu a archeologii. Odtud ve svůj obor nejvlastnější – v numismatiku“.⁷ Nejedlý připomíná, že usiloval vždy o materiální soustředění památek v jednom středisku, jímž mu bylo přirozeně Muzeum království českého. I v numismatice vyniká především vědeckou ukázněností, kritičností a širokým rozhledem. Oblast jeho bádání se obrací především ke starším etapám českého mincovnictví. Ve své první monografické práci *Popsání a vyobrazení českých mincí*⁸ vydávané v *Památkách* pokračuje v díle V. Hanky, který v předcházejících ročnících tohoto časopisu popsal a vyobrazil české denáry až do období Vladislava I. Smolík pak navázal podobnou prací od ražeb Soběslava I. do konce 12. století.

Nejedlý tuto etapu komentuje „...spokojuje se ovšem tehdejšími materiálem muzejním, z něhož vybírá typy jednotlivých knížat českých. Doplnkem této práce jest tamtéž stať *Kdy a kde se v Čechách počítalo na talenty, solidy a denáry*, jež je zase první kapitolou z dějin hospodářského významu mincovnictví. V obou těchto pracích Smolík ještě navazuje na názory a práce dotud známé a platné, hledaje v nich východisko své práce další“.⁹

Po roce 1880 došlo k několika vzácným nálezům mincí denárového období, což vymezilo Smolíkův zájem a publicistickou iniciativu, kterou Nejedlý považuje za vrchol jeho vědeckého významu. Uvádí pak četné konkrétní příklady

⁴ NEJEDLÝ, Z.: *Josef Smolík*, s. 153.

⁵ NEJEDLÝ, Z.: *Josef Smolík*, s. 162.

⁶ Památky = časopis Památky archeologické a místopisné (dále v textu jen *Památky*), zde zmiňovány ročníky 7, 1866–1868 a 8, 1868–1870.

⁷ NEJEDLÝ, Z.: *Josef Smolík*, s. 156–157.

⁸ SMOLÍK, Josef: *Popsání a vyobrazení českých mincí*, Památky archeologické a místopisné 11, 1878–1881.

⁹ NEJEDLÝ, Z.: *Josef Smolík*, s. 164–165.

nálezů s odkazy na publikování v *Památkách*.¹⁰ Připomínám, že v tomto období již Smolík počíná pracovat na době ražby pražských grošů, vrcholící jeho nejobšírnějším dílem *Pražské groše a jejich díly*.¹¹ Neopomíná uvést, že přípravu k tomuto spisu tvořila řada článků, publikovaných v *Památkách*, včetně výkladu o jejich kontramarkování v zahraničí. Podrobné citace a odkazy uvádí Nejedlý v *Almanachu* na s. 168.¹²

Následujícím období ražeb tolarových i celého mincovnictví počínaje vládou Ferdinanda I. se Smolík věnuje pouze příležitostně. Přesto je v *Almanachu* citováno dosti příkladů s odkazy na jejich publikaci.¹³ Po dokončení zmíněných studií o českých denárech zaměřil Smolík pozornost „...k periodě brakteátů nezáhadnější dosud době českého mincovnictví, dělicí takřka propastí dobu denárů od doby pražských grošů. Ale takového nálezu se nedočkal, proto nedospěl k celkovým výsledkům v tomto oboru, ač tomu věnoval práci mnoha let a zanechal po sobě přehledy dosavad známých brakteátových typů“.¹⁴

V závěrečné části svého textu Nejedlý charakterizuje dva významné momenty v právě zmíněných pracích, a to zásluhu, že si Smolík všiml nejenom typů, ale též jakosti, k nimž řazených mincí a také zjištěných falsifikátů. Zdůraznil tak právě aktuální snahu o prestiž českých mincí v současném obchodním kurzu. Nejedlý neopomíná dále zdůraznit pozornost falsátorských dílnám Kiliána a Hanky.¹⁵ Text pak pregnančně uzavírá konstatováním, že „...odhalením padělků, tudíž Smolíkova numismatická činnost vědecká začíná i končí jakoby na důkaz, že nic nebylo vědeckému svědomí Smolíkovi významnější a cennější nad poznáním pravdy“.¹⁶

V uvedených souvislostech se domnívám, že význam Nejedlého textu spočívá v prvenství hodnocení Smolíkovi osobnosti, napsané krátce po jeho úmrtí. Mohlo se tak stát solidním základem pro pozdější práce věnované tomuto tématu.

S poměrně dlouhým časovým odstupem vyšla v roce 2007 monografická publikace Martiny Bečvářové *Josef Smolík (1832–1915)* přinášející souhrnný, novější pohled na významného českého vědce.¹⁷

¹⁰ NEJEDLÝ, Z.: *Josef Smolík*, s. 166–167.

¹¹ SMOLÍK, Josef: *Pražské groše a jejich díly*, Praha 1894.

¹² NEJEDLÝ, Z.: *Josef Smolík*, s. 168.

¹³ NEJEDLÝ, Z.: *Josef Smolík*, s. 168–169.

¹⁴ NEJEDLÝ, Z.: *Josef Smolík*, s. 169–170. Nejedlý zde doplňuje pět Smolíkových prací s odkazy na *Památky*.

¹⁵ NEJEDLÝ, Z.: *Josef Smolík*, s. 171.

¹⁶ NEJEDLÝ, Z.: *Josef Smolík*, s. 171, závěr.

¹⁷ BEČVÁŘOVÁ, Martina: *Josef Smolík (1832–1915)*, Praha, 2007, 254 s. Pro zajímavost doplňuji, že na obalu publikace dominuje Smolíkova portrétní fotografie, užitá shodně i Zdeňkem Nejedlým v *Almanachu* vydaném v roce 1916 (viz obr. 1).

Numismatické listy

73 • 2018 • 1-2

NUMISMATICKÉ LISTY 73 • 2018 • 1-2

Vyobrazení k článku Borys PASZKIEWICZ, *Znaleziško denara ceskego króla Władysława I i inne niezwykle monety spod Radziejowa na Kujawach*, s. 33–36 (mince č. 1, s. 34).

○ ■ **ČECHY, Vladislav I. (II.)** (1140–1158–1172), denár po 1158.

Naleziště: **Radziejów [Kujavy, PL] 2004**. Zvětšeno 3:1.

Titulní strana:

Vyobrazení k článku Luboš POLANSKÝ, *Tři nepublikované nálezy uherských středověkých dukátů ze sbírky Národního muzea*, s. 69–84 (mince č. 1.1, s. 73–74).

○ ■ **UHRY, Zikmund I.** (1387–1437), mincovna: *Budín*, správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č. H5-360046. Naleziště: **Nice [Francie] před 1870**. Zvětšeno 3:1.

Numismatické listy

73 • 2018 • 1-2

Vedoucí redaktor / Chief Editor: Luboš POLANSKÝ.

Redakce / Editors: Michal MAŠEK, Luboš POLANSKÝ, Jiří SLÁMA

Redakční rada / Editorial Advisory Board: Marek CAJTHAML, Petr HAIMANN,

Dagmar KAŠPAROVÁ, Jiří MILITKÝ, Věra NĚMEČKOVÁ, Vlastimil NOVÁK,

Borys PASZKIEWICZ, Zdeněk PETRÁŇ, Eduard ŠIMEK, Jan VIDEMAN, Petr VOREL.

Jazyková redakce / Language Editor: Roman LANG.

Kontakt / Contact Address: lubos_polansky@nm.cz • 224 497 283.

Anglická abstrakta a resumé překládá / English abstracts and summaries translated by
Gabriela & Vlastimil NOVÁK.

NÁRODNÍ MUZEUM

Vydává: Národní muzeum ve spolupráci s Českou numismatickou společností.

Technická příprava a grafická úprava: Quattro-Production s. r. o.

Tisk: Kleinwächter Holding, s. r. o.

Přímý prodej zajišťuje stánek v Nové budově Národního muzea. Distribuci povinných výtisků,
výtisků pro předplatitele a distribuci volných výtisků zajišťuje Obchodní oddělení,

Národní muzeum, Václavská 1, 110 00 Praha 1, telefon 224 497 159, fax 222 246 047

(ze zahraničí: telefon +420 224 497 159, fax +420 222 246 047), e-mail: publikace@nm.cz.

Zde se přijímají i objednávky předplatného, z ČR i ze zahraničí a poskytují informace o cenách
předplatného. Členům České numismatické společnosti zasílá Česká numismatická společnost,

Arménská 1372/10, 101 00 Praha 10 - Vršovice, telefon 271 730 775.

Vychází dvakrát ročně jako dvojčíslo.

Redakční uzávěrky jsou 1. dubna a 1. září.

Pokyny pro autory najdete na www.nm.cz/publikace.

1.1. ČECHY, Boleslav II., Cach 89.

Naleziště: **Bodzia**, hrob D162 [PL].

1.3. ČECHY, Boleslav III., Cach 194.

Naleziště: **Bodzia**, hrob E864/II [PL].

2.1. ČECHY, Vladivoj I., Cach 219–221?

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 4/06 [PL].

Zvětšeno 2:1.

2.2. ČECHY, Břetislav I., Cach 324?

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 27/96 [PL].

Zvětšeno 2:1.

2.3. ČECHY, Spytihněv II., Cach 330.

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 26/99 [PL].

2.4. ČECHY, Vratislav II., Cach 346.

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 28/10 [PL].

2.4. ČECHY, Jaromír I., Cach 242, 248?

Naleziště: **Dziekanowice**, objekt XXV/02 [PL].

O b s a h

- □ **Michal MAŠEK**
Významné životní jubileum Zdeňka Petráně..... 3
- □ **Michal MAŠEK**
Portréty na mincích pergamských vládců
Portraits on coins of the rulers in Pergamon..... 4
- □ **Jiří SLÁMA**
K počátkům peněžní směny v Čechách
Notes to the beginning of the monetary exchange in Bohemia 10
- □ **Vojtěch BRÁDLE**
Poznámky k rozebrání denárového depotu z Čistěvsi (okr. Hradec Králové)
Some notes to the dispersal of the hoard of deniers from Čistěves (Hradec Králové district)..... 15
- □ **Stanisław SUCHODOLSKI**
**Czeskie monety z X–XI wieku z cmentarzysk
w miejscowościach Bodzia i Dziekanowice (Polska)**
*Bohemian coins of the 10–11th centuries from the cemeteries
in Bodzia and Dziekanowice (Poland)* 19
- □ **Borys PASZKIEWICZ**
**Znalezisko denara českého krále Vladysława I i inne niezwykłe monety
spod Radziejowa na Kujawach**
*The find of the denier of King Vladysław I of Bohemia and other unusual coins
from the area of Radziejów in Kuyavia (Poland)*..... 33
- □ **Marek BUDAJ**
**Strieborné mince Žigmunda I. Luxemburského (1387–1437)
a ich dopad na uhorské menové pomery**
*Silver coins of Sigismund I of Luxembourg (1387–1437)
and their impact on the Hungarian monetary situation* 37
- □ **Luboš POLANSKÝ**
Tři nepublikované nálezy uherských středověkých dukátů ze sbírky Národního muzea
Three unpublished finds of the Hungarian medieval ducats from the collection of the National Museum 69
- □ **Vojtěch BRÁDLE – Radek NOVÁK**
Dvojice novějších grošových nálezů z Úpicka (okr. Trutnov)
Two most recent hoards containing grossi found in the Úpice region (Trutnov district)..... 85
- □ **Pavel GREGOR**
Tlustý kruhový peníz se lvem
Thick round coin with lion image 91
- □ **Jiří RYANT**
Hodnocení Josefa Smolíka z roku 1915
Characteristic of Josef Smolík dating to 1915..... 97